

## НОВІ ТRENДИ У ВИКЛАДАННІ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Дубровіна О.В., Борисова З.О., Горбаченко О.Б., Швець А.І., Варданян А.О., Дігтяр Н.І.

Полтавський державний медичний університет

*Упровадження нових трендів у вищу медичну школу суттєво покращить зміни сьогоденних напрямів надання сучасної навчально-науково-практичної інформації, яка необхідна під час викладання в медичних ЗВО для майбутніх лікарів України з метою їх розумової, психологічної та професійної адаптації в сучасних клініках країни згідно з вимогами сьогодення.*

**Ключові слова:** нові тренди, вища медична освіта, вища медична школа, навчально-науково-практична інформація, інвестування, нові медичні проєкти.

*The introduction of new trends in higher medical school will significantly improve changes in current areas of providing modern educational, scientific and practical information needed during teaching in medical HEIs for future doctors of Ukraine for their mental, psychological and professional adaptation in modern clinics according to today's requirements.*

**Key words:** new trends, higher medical school, educational, scientific and practical information, investment, higher medical education, new medical projects.

Перспективи розвитку вищої медичної школи в цілому залежать від професійного зростання професорсько-викладацького складу й нових форм підвищення рівня професійної підготовки студентів у медичних закладах вищої освіти (ЗВО) України, розвитку матеріально-технічної бази медичних ЗВО із залученням світових університетів до науково-дослідних і освітніх програм, залучення іноземних інвестицій у інтеграцію української додипломної медичної освіти у світі, темпів приросту валового внутрішнього продукту в країні й тривалості пандемії COVID-19 у світі [4].

Залучення світових університетів та іноземних інвестицій у навчально-науково-практичну професійну підготовку майбутніх лікарів (нові науково-практичні медичні проєкти, мастер-класи, студентські наукові дослідження й конференції, вебінари, скайп-конференції, круглі столи, тренінги, оснащення новітніми комп'ютерними технологіями навчальних кімнат, сучасне медичне оснащення університетських клінік, створення симуляційних центрів та ін.) проводиться ще недостатньо для розвитку сучасної вищої медичної школи, тому це негативно впливає на розвиток, перспективи і здобутки сучасної вищої медичної освіти в Україні. Однак, саме впровадження нових трендів у розвиток вищої медичної освіти суттєво вплине на рівень професійної мотивації майбутніх лікарів і допоможе ознайомити їх із новітніми методиками в діагностиці й лікуванні пацієнтів, а також у вивченні сучасного інструментального й лабораторного обладнання, яке нині використовується лікарями в медичних лабораторіях і клініках України й Європи.

Інвестування в навчально-науково-практичний напрям (новітні міжнародні медичні проєкти в медичних ЗВО; обладнання сучасною медичною апаратурою університетських клінік у медичних ЗВО; медичний маркетинг і менеджмент; ознайомлення медичних ЗВО із сучасним інвестуванням у медицину; фінансова грамотність і економічна компетентність майбутніх лікарів та ін.) дозволяє розвинути клінічне, фінансове й економічне мислення майбутніх лікарів. Це актуально для студентів саме під час навчання в медичних ЗВО, їм потрібно зрозуміти важливий вплив професійної командної роботи, медичного маркетингу й менеджменту на комунікацію між співробітниками й удосконалення медичних закладів країни. Конвертація і конверсія здобутих компетенцій під час командного тренінгу, мастер-класу або участі в новому медичному проєкті підвищує рівень професійної підготовки студентів у медичних ЗВО, що сприяє створенню державного європейського стандарту нового покоління лікарів [4]. Цей досвід буде потрібний студентам і лікарям-інтернам для майбутніх консиліумів або при виконанні безпосередніх професійних обов'язків у своїх колективах у поліклініках і стаціонарах медичних закладів України. Тому на практичних заняттях клінічних кафедр доцільно організувати "навчальні консиліуми" між студентами під керівництвом викладачів кафедр, а під час пандемії – у режимі опіпе [4].

У розвитку вищої медичної освіти зараз недостатньо проводиться інвестування вітчизняними й міжнародними компаніями з виробництва сучасного медичного обладнання, тому при викладанні студентам у медичних ЗВО потрібні нові тренди, які привернуть увагу іноземного капіталу. У 2021-2031 роках зростає необхідність у викладанні майбутнім лікарям у медичних ЗВО медичного маркетингу й менеджменту, інвестування в медицину, особливо враховуючи екстремальні дії лікарів під час спалахів пандемії COVID-19. У сучасному світі майбутній лікар має стати фінансово незалежною й фінансово грамотною людиною, вчасно і влучно застосовувати свої професійні компетенції й постійно підвищувати свій професійний розвиток у майбутньому. Саме зараз, із метою на майбутнє, потрібно звернути увагу на важливу необхідність щорічного підвищення кваліфікації викладачів медичних ЗВО на рівні світових університетів і лікарів медичних закладів України на рівні світових медичних клінік. Щоб отримати зміни на краще, майбутньому лікарю потрібно починати з організації робочого місця, яке має відповідати світовим стандартам. Крім цього, потрібно: змінити підхід до фінансування медицини; провести модернізацію медичних закладів на клінічних базах, де розташовані університетські клініки; заздалегідь планувати витрати завдяки медичному маркетингу й менеджменту; виправдано авансувати власний капітал і проводити грамотний підхід до його інвестування (фінансова грамотність; економічна компетентність; ІТ-компетентності; інвестування власного капіталу або капіталу клініки у фондовий ринок для створення фінансової подушки під час ризику інфляцій у світі; супровід отриманих інвестицій до клініки та від клініки до пацієнтів; планування заздалегідь своїх прибутків, витрат та інвестицій на майбутні 10 років та ін.). Поза сумнівом, студентам медичних ЗВО також необхідне поглиблене володіння латинською мовою й медичною термінологією та іноземною мовою за професійним спрямуванням [3], що забезпечить майбутнім лікарям якісне оволодіння анотаціями до медичних препаратів та інструкціями до сучасного іноземного й вітчизняного обладнання. Створення нових Всеукраїнських проєктів із міжнародною участю для майбутніх лікарів науково-практичного й навчально-методичного, виховного й патріотичного напрямів дозволить щорічно покращувати професійний розвиток студентів медичних ЗВО.

Очікувані нові тренди розвитку сучасної медичної освіти мають покращити її перспективи і здобутки у 2021-2031 роках.

Мета роботи – упровадження нових трендів у розвиток вищої медичної освіти завдяки поетапній підготовці студентів у вищих медичних закладах України з основ медичного маркетингу, менеджменту й інвестування в медицину.

У наступні 10 років потрібно отриману студентами науково-практичну й навчально-методичну інформацію на практичних заняттях і лекціях поєднувати з новими сучасними науково-практичними розробками в медицині, які покращують і прискорюють методи діагностики й лікування пацієнтів в умовах нових випадків пандемій і екологічних катастроф у світі. Пандемії й екологічні катастрофи впливають на організм кожної людини, тому диктують термінові умови праці лікарям у всьому світі. Під час карантинних обмежень потрібно приділити увагу сучасному бінарному дистанційному інтернет-навчанню в навчально-методичному процесі медичних ЗВО. Наприклад, кафедра анатомії людини і пропедевтики хірургічної стоматології спільно викладають бінарну лекцію або об'єднуються для проведення спільного практичного заняття кафедри пропедевтики хірургічної стоматології і внутрішньої медицини, що значно підвищить ефективність і якість індивідуальної самостійної роботи майбутніх лікарів-стоматологів, а отже, підвищить якість і рівень їхньої професійної підготовки [3]. Якісне навчально-методичне забезпечення й викладання медичної дисципліни й ретельна самостійна навчальна позааудиторна робота студентів у поєднанні з моніторингом тестових завдань і аналізом навчально-науково-практичної інформації підвищить якість вищої медичної освіти відповідно до міжнародних освітніх стандартів і позитивно вплине на професійну підготовку майбутніх лікарів-стоматологів [7]. Міжнародний рівень підготовки спеціалістів у медичних ЗВО України щонайтісніше пов'язаний із упровадженням у навчальний процес інноваційних технологій для покращення самостійної роботи студентів [3]. До того ж, прискорене введення в навчально-методичний процес сучасних науково-практичних і навчально-методичних, виховних і патріотичних Всеукраїнських проєктів із міжнародною участю дозволить вчасно проводити профілактику пандемій, передбачати екологічні катастрофи у світі, вирішувати їх наслідки на міжнародному рівні.

Прикладом такого проєкту є україно-швейцарський проєкт «Розвиток медичної освіти», який із 2019 року інвестував понад 15 млн грн у розбудову симуляційного навчання в шести медичних ЗВО в Україні [6]. Цей проєкт діє за підтримки уряду Швейцарії, який інвестував 3 млн грн на проведення симуляційного навчання майбутніх сімейних лікарів у Харківському національному медичному університеті. Саме цей медичний ЗВО став пілотним закладом проєкту. Завдяки цьому проєкту були відкриті нові кімнати для навчання майбутніх сімейних лікарів, створена "Лабораторія клінічних навичок" для лікарів первинної ланки [6]. У новій лабораторії відпрацьовують клінічні навички майбутні сімейні лікарі, інтерни, лікарі-практики, а також медсестри й медбрати первинної ланки.

Саме інвестування урядом, вітчизняними й міжнародними медичними компаніями (у створення нових навчальних кімнат і будівництво нових сучасно обладнаних університетських клінік на клінічних базах медичних ЗВО; в оснащення новостворених клінік із сучасною медичною апаратурою, макетами для симуляційних тренінгів; у новітнє діагностичне комп'ютерне й програмне забезпечення університетських клінік інструментальним і лабораторно-діагностичним обладнанням та ін.) дозволить підвищити якість медичної освіти в Україні й наблизити навчальний процес у медичних ЗВО до практичних умов щоденної роботи в медичних клінічних закладах, саме в яких у майбутньому будуть працювати студенти. На нинішню локацію труднощів між лікарем і пацієнтом, які утруднюють діагностику й лікування пацієнта, викликають недовіру пацієнта до лікаря, яка, на жаль, ще є в сучасному світі, також впливають відсутність фінансування й дефіцит міжнародних інноваційних медичних проєктів, які потрібні викладачам медичних ЗВО і майбутнім лікарям для постійного міжнародного професійного тренінгу з метою отримання нових знань, навичок і досвіду з національної та світової медицини. Заслужити довіру від пацієнтів і нівелювати труднощі в діагностиці та їх лікуванні можна завдяки впровадженню нових трендів у вищу медичну освіту; інвестуванню не тільки в медичне обладнання, а у вищу медичну освіту; інвестуванню в майбутніх лікарів, в отримання студентами новітніх знань, умінь і навичок із національної та світової медицини. Тільки коли нові тренди розвитку вищої медичної освіти запрацюють і будуть упроваджені в медичні ЗВО, можна відновити повну довіру пацієнтів до лікарів і до медичних клінічних закладів охорони здоров'я в Україні.

Висновки. Упровадження нових трендів у розвиток вищої медичної освіти завдяки поетапній підготовці студентів у медичних ЗВО України з медичного маркетингу, менеджменту й інвестування в медицину, водночас за рахунок підтримки медичних ЗВО від уряду, вітчизняних і міжнародних медичних компаній саме інвестуванням у Всеукраїнські проєкти з міжнародною участю науково-практичного й навчально-методичного, виховного й патріотичного напрямів для майбутніх лікарів дозволить підвищити професійні медичні навички студентів і професійний досвід викладачів. Створення необхідних умов для проведення навчально-науково-практичного навчання й виробничої медичної практики студентів у медичних ЗВО України дозволить покращити перспективи й отримати найкращі здобутки в розвитку вищої медичної освіти наперекір викликам часу, пандеміям та екологічним катастрофам у світі. Це підвищить розвиток вищої медичної освіти й обов'язково буде вдосконалювати якість надання медичних послуг пацієнтам у медичних закладах України на рівні світових стандартів.

#### Список використаної літератури

1. Дубровіна О. В. Форми підвищення рівня професійної підготовки студентів із пропедевтики хірургічної стоматології за європейським стандартом вищої професійної освіти / О. В. Дубровіна, О. Б. Горбаченко, М. П. Митченко // *Європейський вибір - невід'ємна складова розвитку вищої медичної освіти України* : матеріали навчально-методичної конференції. – Полтава, 2013. – С. 52–55.
2. Інноваційні технології оптимізації самостійної роботи студентів при підготовці майбутніх лікарів-стоматологів із пропедевтики хірургічної стоматології та анатомії людини у вищих медичних навчальних закладах України / О. В. Дубровіна, А. І. Панькевич, О. О. Шерстюк [та ін.] // *Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів* : матеріали навч.- наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 54–55.
3. Оптимізація викладання латинської, української й англійської термінології на рівні додипломної підготовки майбутніх лікарів у закладах вищої медичної освіти України / О. В. Дубровіна, З. О. Борисова, Т. О. Лещенко, О. Б. Горбаченко, Л. Д. Коровіна // *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. – Полтава : Астрія, 2020. – С. 139–145.

4. Проблеми й перспективи розвитку вищої медичної школи під час пандемії COVID-19 у світі / О. В. Дубровіна, З. О. Бори́сова, О. М. Ізюмська, А. О. Варданян // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 94–96.
5. Шляхи підвищення якості вищої медичної освіти при підготовці студентів стоматологічного факультету до ліцензійного інтегрованого іспиту / О. В. Дубровіна, О. О. Шерстюк, Я. А. Тарасенко [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні : навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 76–78.
6. Уряд Швейцарії інвестував 3 млн грн у розбудову симуляційного навчання в Харківському медуніверситеті [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mededu.org.ua/news/uryad-shvejczariyi-investuvav-3-mln-grn-u-rozbudovu-symulyacziijnogo-navchannya-v-harkivskomu-meduniversyteti-buly-vidkryti-novi-kimnaty-dlya-navchannya-majbutnih-simejnih-likariv/>
7. Some questions on passing a subtest of licensing examination “Krok 1” in a foreign language / O. V. Dubrovina, O. M. Bieliaieva, Z. O. Borysova [et al.] // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 73–75.

## СУЧАСНІ НАУКОВІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ Й ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

*Дьяченко Ю.А., Ємець А.В., Скріннік Є.О., Донченко В.І., Петришин О.В.*

Полтавський державний медичний університет

*Визначено наукову позицію, яка інтегрує соціальний, педагогічний і медичний контексти, зорієнтована на процесуально-діяльнісне розв'язання проблеми використання здоров'язберігальних, педагогічних і фізично-реабілітаційних технологій у професійній діяльності лікаря сімейної медицини.*

**Ключові слова:** сімейна медицина, здоров'язберігальні технології, професійна діяльність, майбутні фахівці.

*The article defines a scientific position that integrates social, pedagogical and medical contexts, focused on the procedural and activity-based solution to the problem of using health-saving, pedagogical and physical-rehabilitation technologies in the professional activities of a family medicine doctor.*

**Key words:** family medicine, health-saving technologies, professional activity, future specialists.

На сучасному етапі розвитку людства здоров'я нації розглядається як показник цивілізованості держави, що відображає соціально-економічне становище суспільства, яке вважається головним критерієм ефективності всіх без винятку сфер господарської діяльності й соціального розвитку [12]. Проте нині констатовано суттєве погіршення стану здоров'я всіх поколінь українців, особливо – молоді. Учені вирізняють низку негативних факторів, пов'язаних із низьким рівнем мотивації до здорового способу життя й культури здоров'я у значної частини населення України: агресивне соціальне середовище, недоліки статевого виховання, зростання кількості молодих людей, які зловживають тютюнопалінням, алкоголем і наркотичними речовинами, поширення ВІЛ-інфекції тощо [3; 4]. В аналітичних матеріалах Міністерства охорони здоров'я [11] зазначається, що основну частку відповідальності за запобігання захворюваності та зміцнення здоров'я різних груп населення України несе первинна медико-санітарна допомога, побудована на засадах загальної практики й сімейної медицини.

Нині сімейну медицину у світі розглядають як пріоритетний напрям удосконалення первинної ланки всієї системи охорони здоров'я. Однак, навчання новій спеціальності часто провадять фахівці, які самі не практикують сімейну медицину й переважно є «вузькими» спеціалістами – науковцями чи практиками, які працюють у стаціонарах лікарень [1]. Такий спрощений підхід спричиняє недовіру до цього розділу медицини як із боку медичних працівників, так і суспільства в цілому. Серед українських пацієнтів побутує думка про те, що «по-справжньому» лікуватися можна лише в стаціонарі, а «вузький» фахівець із суперсучасною апаратурою кращий від лікаря загальної практики. Орієнтуючись на такий запит, сучасний ринок медичних послуг активно підтримує й розвиває нові спеціальності, працює на задоволення потреби в спеціалізації фахівців у вузьких сферах надання медичної допомоги, проте не завжди враховується той аспект, що здоров'я вигідніше зберігати, ніж відновлювати, що медична сфера нині вимагає цілісності суспільного бачення охорони здоров'я як усезагальної проблеми, розв'язання якої має бути побудоване на засадах валеологізації та профілактично спрямованого здоров'язбереження змісту підготовки фахівця загальної практики.

З досвіду розвинених країн світу відомо, що переважну більшість проблем здоров'я людини можна розв'язувати засобами реальної профілактики захворювань і пропагування здорового способу життя, які за невеликих витрат дозволяють економити значні кошти на лікуванні. Саме тому розвиток валеологічно зорієнтованої сімейної медицини й первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) став для багатьох країн виходом із кризової ситуації. Сучасна сімейна медицина має забезпечити, поряд із низкою власне лікувальних завдань, справедливий розподіл ресурсів охорони здоров'я й інтегроване й координоване надання комплексних реабілітаційних, паліативних і профілактичних послуг, а також зміцнення здоров'я, раціональне використання технологій і ресурсів збереження здоров'я й запобігання захворюваності різних вікових категорій населення – від найменших дітей до людей похилого віку [6].

Всесвітня організація охорони здоров'я визначила для сімейної медицини низку концептуальних ідей, які мають, на нашу думку, потужний виховний і освітній потенціал:

1. Усезагальність медичної допомоги, її спрямованість на розв'язання проблем зі здоров'ям усього населення, незалежно від віку, статі, релігії, соціального стану, яка має бути легкодоступною, з мінімальною втратою часу, не повинна обмежуватися географічними, культурними, адміністративними або фінансовими перешкодами.

2. Безперервність і тривалість виховного впливу, зорієнтованість на особистість пацієнта, на те, що взаємодія лікаря й пацієнта заснована на довготривалих персональних відносинах, а пацієнтом не завжди є хвора людина.

3. Комплексність діяльності сімейного лікаря, його стосунки з людиною на основі системного бачення фізично-